

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ :

กรณีศึกษาย่านทรงวาด

CREATIVE TOURISM MODEL TO PROMOTE LOCAL ECONOMY: A CASE STUDY OF SONGWAD AREA

กวินพัฒน์ เลิศพงษ์มณี

Kawinphat Lertpongmanee

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Faculty Of Management Science Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: kawinphat.le@ssru.ac.th

Received 26 July 2024; Revised 7 August 2024; Accepted 26 April 2025.

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการพัฒนาชุมชนที่มีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา มีวิถีชีวิตแบบชุมชนท้องถิ่นที่แท้จริงที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ‘ทรงวาด’ คือย่านการค้าริมแม่น้ำเจ้าพระยาที่เป็นถนนที่เต็มไปด้วยโกดังเก่าเก็บสินค้า โดยเฉพาะเครื่องเทศที่ขึ้นชื่อลือชา และร้านอาหาร คาเฟ่ และอาร์ตแกลเลอรีต่างๆ มากมายที่มาเสริมเติมแต่งเมืองเก่า ได้ขยายคาของสถาปัตยกรรมแบบยุโรปที่ทำให้ย่านนี้กลายเป็นอีกย่านสร้างสรรค์แห่งใหม่ของกรุงเทพฯ ทำให้การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด และพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน เก็บข้อมูลจาก ผู้ประกอบการธุรกิจย่านทรงวาด ผู้นำชุมชน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวชุมชน จำนวน 17 คน โดยวิธีเฉพาะเจาะจง และนักท่องเที่ยวจำนวน 385 คน โดยวิธีสุ่มสะดวก และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติ และข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และพิสูจน์สมมติฐานด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการสร้างสรรค์กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว ด้านอัตลักษณ์ของพื้นที่ ด้านการบูรณาการการทำงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านความสมดุลระหว่างความต้องการของนักท่องเที่ยวและผลประโยชน์ของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด ตามลำดับ และ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาดประกอบด้วยอัตลักษณ์ท้องถิ่น ระยะเวลาในการท่องเที่ยว องค์ความรู้ในการท่องเที่ยว ความพึงพอใจในรูปแบบการท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวชุมชน, เศรษฐกิจสร้างสรรค์, ย่านทรงวาด, รูปแบบการท่องเที่ยว

Abstract

Community-based tourism aims to develop communities with a rich cultural heritage that has been passed down through generations, creating a unique local way of life. "Songwad" is a commercial area along the Chao Phraya River filled with warehouses, especially known for spices. It also houses various restaurants, cafes, and art galleries, adding to the charm of the old city with its European architecture. This area has become a new creative hub in Bangkok. This study explores the factors that influence creative tourism and its impact on the economy in the Songwat area. It uses a mixed research model to collect information from business entrepreneurs, community leaders, local government officials, and tourism academics, as well as 385 tourists. The findings indicate that factors such as creating activities for tourists, preserving the area's identity, integrating communities and agencies in developing tourist attractions, community participation, and balancing the needs of tourists with the interests of attraction owners all play a role in promoting creative tourism and the economy in the Songwat area. The model for creative tourism in this area includes local identity, travel duration, tourism knowledge, and satisfaction. comprises local identity, duration of travel, knowledge of tourism, and satisfaction in the form of tourism.

Keywords: community tourism, creative economy, Songwad district, tourism model

บทนำ

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism) เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่บริหารจัดการโดยชุมชนเพื่อให้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวตกอยู่กับคนในชุมชน โดยหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นมีด้วยกัน 10 ข้อ คือ (1) ชุมชนเป็นเจ้าของ (2) ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ (3) ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง (4) ยกย่องคุณภาพชีวิต (5) มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม (6) ชุมชนยังคงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น (7) ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม (8) เข้าใจและเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (9) เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น (10) มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2560)

การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงถือเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนในการบริหารจัดการทรัพยากรของชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชนโดยแท้ ทั้งยังเป็นสะพานเชื่อมระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตเข้าใจความต่างทางวัฒนธรรม สร้างความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น ก่อให้เกิดความสุขอย่างยั่งยืนในที่สุด การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความอยู่ดีมีสุข ตลอดจนรักษาอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2560) โดยดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่

จะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผ่านเครื่องมือการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งจะเป็นตัวช่วยสำคัญในการไปสู่เป้าหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องทำอย่างมีส่วนร่วม หรือ Co-creation ทฤษฎีนี้คิดค้นและเขียนขึ้นโดย ดร.นาฬิกาติศักดิ์ แสงสนิท ผู้อำนวยการองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (พ.ศ. 2553-2561) (Ministry of Culture and Tourism, 2022) ถือเป็นกุญแจเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยใช้การประสานเชื่อมโยงเครือข่ายจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาควิชาการ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนมา ‘ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์’ โดยมีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ (1) เน้นการนำเสนออัตลักษณ์ความเป็นไทยและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพมากกว่าเน้นปริมาณนักท่องเที่ยว โดยมุ่งการสร้างคุณค่าและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง (2) มีการบริหารจัดการที่สมดุลระหว่างความต้องการของนักท่องเที่ยวกับผลประโยชน์ของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ยึดหลักความสมดุลของเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อมิให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ และป้องกันกลุ่มทุนนอกพื้นที่เข้ามาครอบงำผลประโยชน์และทิ้งปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมให้กับแหล่งท่องเที่ยว (3) มีการสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในช่วงนอกเทศกาลท่องเที่ยวโดยต้องเป็นกิจกรรมใหม่ๆ ที่น่าสนใจและซ้ำเสริมกัน (4) เน้นการบูรณาการการทำงานระหว่างชุมชนท่องเที่ยวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มุ่งเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (5) มีการรับฟังความเห็นระหว่างกัน ทั้งชุมชน ประชาชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาและหาทางออกเพื่อเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย (Industrial Research Division Business Research Department, 2020)

‘ทรงวาด’ ในอดีตคือย่านการค้าริมแม่น้ำเจ้าพระยาที่มีความสำคัญพอๆ กับไชน่าทาวน์เยาวราชที่อยู่ถัดไปไม่ไกลกัน เป็นถนนที่เต็มไปด้วยโกดังกักเก็บสินค้า โดยเฉพาะเครื่องเทศที่ขึ้นชื่อลือชา จนได้รับการขนานนามว่า ‘ถนนสายเครื่องเทศ’ (ดร.ภูษิต วงศ์หล่อสายชล, 2565) ทรงวาดในวันนี้ยังคงสถานะย่านพาณิชย์ แม้ภาพเรือขนส่งสินค้าที่มาจอดเทียบท่าจะหายไป แต่ก็แทนที่ด้วยรถราขนส่งที่วิ่งกันจ่อแจ ร้านค้าเก่าแก่ยังพอเปิดกิจการอยู่บ้าง ทว่าที่เพิ่มเติมมาคือร้านรวงใหม่ๆ คาเฟ่ใหม่ๆ และอาร์ตแกลเลอรีต่างๆ มากมายที่มาเสริมเติมแต่งเมืองเก่า ได้ขยายคาของสถาปัตยกรรมแบบยุโรปที่เรียงรายอวดความงามอยู่สองฟากฝั่งถนน (วรวิณี สุทธิใจดี, 2559) เบื้องหลังการคืบคลานหายใจของย่านเศรษฐกิจเก่าแก่ที่กำลังค่อยๆ ซบเซาลงไม่ใช่เรื่องง่าย ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการร่วมมือร่วมใจของผู้ประกอบการทั้งรุ่นใหม่และวัยเก่าในนาม ‘Made in ทรงวาด’ ที่ช่วยกันหยิบเอาของดีของเด็ดประจำถิ่นมานำเสนอ พัฒนาร่วมกันอย่างตั้งใจ จนทำให้ย่านนี้กลายเป็นอีกย่านสร้างสรรค์แห่งใหม่ของกรุงเทพฯ ในปัจจุบัน (พระมหาสันติราษฎร์ ฌานสนธิ (พวงมลิ), 2562)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

นิยามของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากมุมมองของแต่ละหน่วยงาน แม้จะมีรายละเอียดเชิงลึกที่แตกต่างกัน แต่มีจุดร่วมที่คล้ายกัน กล่าวคือ มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างแขก (guest) และเจ้าบ้าน (host) โดยทาง นาฟิโกติคัก แสงสนิท อดีตผู้อำนวยการองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรืออพท. ได้กำหนดนโยบาย และแนวทางการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเอกลักษณ์สถานที่ โดยนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ เพื่อสร้างประสบการณ์ตรง ร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม และเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเอกลักษณ์ของสถานที่ ที่ไม่ใช่กิจกรรมที่เน้นรายได้ของชุมชน แต่เป็นกิจกรรมที่เน้นคุณค่าของชุมชนเป็นสำคัญ ขณะเดียวกันองค์การด้านการท่องเที่ยวในประเทศเปรู ที่เรียกว่า PromPeru ได้อธิบายว่า ขณะที่นิยามที่เกร็ก ริชาร์ดส (Greg Richards) ได้ประมวลไว้ในปี 2553 มาเป็นแนวทางในการพัฒนา (อพท., 2561) ในบางครั้ง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจัดอยู่ในองค์ประกอบของการท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ เช่น งานศึกษาของ Ellis, Park, Kim, and Yeoman (2018) ที่ศึกษาบริบทของการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (food tourism) ด้วยวิธีการทบทวนวรรณกรรม และสร้างกรอบแนวคิด ผลการศึกษาบ่งชี้ว่า วัฒนธรรมคือแนวคิดศูนย์กลาง (central concept) ของการท่องเที่ยวเชิงอาหาร และได้สรุปไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอาหารเปรียบเสมือนการศึกษามานุษยวิทยาเชิงวัฒนธรรม โดยอาศัยความเข้าใจในปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว และสถานที่ผ่านบริบทของอาหารซึ่งเป็นสื่อกลาง ขณะเดียวกัน งานศึกษาบางชิ้นยังให้ข้อสังเกตว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเชิงสร้างสรรค์มีความเกี่ยวข้องกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ตัวอย่างเช่น งานของ Canavan (2016) ที่ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าบ้าน (host) และแขก (guest) ที่เป็นนักท่องเที่ยว ในหมู่เกาะ 3 แห่ง บริเวณประเทศอังกฤษ-ฝรั่งเศส ผ่านการสัมภาษณ์ พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าบ้านและแขกจะก่อให้เกิดวัฒนธรรมการท่องเที่ยว (tourism culture) ที่มีรูปแบบเฉพาะ ซึ่งเปรียบเสมือนพื้นที่ตรงกลางระหว่างวัฒนธรรมของเจ้าบ้าน และของนักท่องเที่ยว เช่น ดนตรี และการเต้นรำ ตลอดจนก่อให้เกิดการสร้างสรรค์เชิงโฆษณา เช่น เทศกาลรูปแบบใหม่ที่ก่อตัวจากวัฒนธรรมดั้งเดิมซึ่งยึดโยงกับภูมิประเทศนั้นๆ หรืองานฝีมือ และขนมดั้งเดิมต่างๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนเกิดจากปฏิสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนระหว่างเจ้าบ้าน และแขก แต่อาจมีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน กล่าวคือ บางเกาะมีระยะทางห่างไกล หรือไม่เปิดรับมุมมองจากนักท่องเที่ยว เป็นต้น

รูปแบบการท่องเที่ยวอีกประเภทที่จะต้องกล่าวถึงเช่นกัน คือ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่ขณะนี้ เป็นนโยบายสำคัญของหน่วยงานท่องเที่ยวในไทย และหน่วยงานอื่นที่จัดทำแผนการท่องเที่ยวร่วมกัน ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการท่องเที่ยวดีเยี่ยม เพราะสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมอในจำนวนที่เพียงพอ และต้องส่งผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุดในระยะยาว (ตฤตถ์ นพคุณ, 2558) หลักการเบื้องต้นของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น ให้ความสำคัญกับคุณค่าและอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว สร้าง

จิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวรับผิดชอบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม และสิ่งสำคัญอีกประการ ก็คือ ผลประกอบการจากการท่องเที่ยวต้องตกถึงมือคนในชุมชนหรือท้องถิ่น โดยหลักการอย่างหลังนี้ เกิดการพัฒนาต่อยอด กลายเป็น การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ทั้งยังต้องกำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชนที่เป็นเจ้าของ มีสิทธิในการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2559)

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

กระบวนการเรียนรู้ของ CBT : เมืองคัมภีร์ประกอบที่สำคัญคือ (เมธธาวิณ พลโยธี สุธาริณี หนูเนียม และ สุวิชาดา สุกุลวานิชเจริญ, 2561)

1) ศักยภาพของคน ต้องเริ่มที่คนในชุมชนที่จะต้องรู้จักรากเหง้าของตนเองให้ดี เสียก่อน เพื่อความพร้อมในการบอกเล่าข้อมูลและคนในชุมชนต้องมีความพร้อมที่จะเรียนรู้มีความ สามัคคีทำงานร่วมกันได้

2) ศักยภาพของพื้นที่ หมายรวมถึง ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบสานต่อกัน มาคนในชุมชนต้องรู้จักต้องรักและหวงแหนเห็นคุณค่าของทรัพยากรในชุมชนของตน สามารถที่จะนำ มาจัดการได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืนทั้งนี้แล้วชุมชนต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้ ตลอดจนมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องแนวคิด พื้นฐานทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการจัดการในพื้นที่ได้ด้วย

3) การจัดการเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนักที่จะทำอะไร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิด ความยั่งยืน สมดุลในกลุ่มคนหมู่มาก ดังนั้นชุมชนที่จะสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน : “Community-Based Tourism : CBT” ได้ต้องเป็นชุมชนที่มีผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ มีความคิด มีวิสัยทัศน์ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งยังต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องมีการพูดคุยกำหนดแนวทางในการเตรียมความพร้อมชุมชน รู้ว่าพื้นที่ของตน จะมีรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างไร ควร มีกิจกรรมอะไรบ้าง และจะมีการกระจาย จัดสรรรายได้อย่างไรทั้งหลายทั้งปวงที่กล่าวมานั้น สิ่งสำคัญที่สุดของชุมชนก็คือการมีส่วนร่วม อันหมายรวมถึง ร่วมใน ทุก ๆ สิ่ง ทุกอย่างเพื่อส่วนรวม

4) มีส่วนร่วม มีได้อย่างไรการสื่อสารพูดคุยเป็นการสื่อความคิดเห็น การถกปัญหา รวมถึงการหาทางแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ จากการระดมความคิด จากประสบการณ์ของนักวิจัยท้องถิ่น พบว่าชุมชนจัดให้มีเวทีพูดคุย ร่วมกัน คิดวางแผนดำเนินการประสานงานกันกับ หน่วยงานต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน สร้างกฎระเบียบของชุมชนทางด้านต่าง ๆ เพื่อให้คนในชุมชนรวมถึงผู้ มาเยือนปฏิบัติตาม

5) ผลกระทบจากการทำการท่องเที่ยวโดยชุมชน “Community-based tourism: CBT” ทุกอย่างที่ดีดำเนินการย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งที่ตั้งอยู่ สิ่งแวดล้อมโดยรอบทั้งสิ้น ซึ่งมี ผลกระทบทั้งด้านบวกได้แก่ ส่งผลให้ชุมชนมีจิตสำนึกเกิดการพัฒนาตนเอง พึ่งพาตนเอง คิดเป็นทำเป็น มีความพยายามในการเรียนรู้พัฒนา เกิดรายได้เพิ่มขึ้น มีการรวมตัวกัน สร้างความเข้มแข็งในชุมชน นำ ไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ตามความคาดหวังและความพยายามที่จะ ดำเนินการเพื่อให้เป็นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านเศรษฐกิจ (2) ด้านสังคม วัฒนธรรม (3) สิ่งแวดล้อม และสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนคือการรวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญา สืบสานสืบทอด ตลอดจนการนำไปใช้ประโยชน์ได้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจใน

ความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีส่วนร่วมในทรัพยากรของชุมชน และเกิดกระบวนการเรียนรู้การทำงานร่วมกันในที่สุด และ ผลกระทบด้านลบเกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมมาทึ่จำนวนขยะที่เพิ่ม มากขึ้นจากการท่องเที่ยวการใช้ น้ำระบบนิเวศธรรมชาติการรับวัฒนธรรมที่เข้ามาอย่างรวดเร็วเกิด กระแสการเลียนแบบ มีความขัดแย้งทางความคิด เสียความเป็นส่วนตัวในการที่จะต้องรองรับ การท่องเที่ยวและที่สำคัญคืออาจถึงกับ สูญเสียเอกลักษณ์ของท้องถิ่น หากมีการตอบสนองความต้องการของการท่องเที่ยวมากเกินไป

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ คือ การพัฒนาระบบเศรษฐกิจโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์บนฐานขององค์ความรู้ ทรัพย์สินทางปัญญา และการศึกษาวิจัยซึ่งเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม พื้นฐานทางประวัติศาสตร์การสั่งสมความรู้ของสังคม เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อใช้ในการพัฒนาธุรกิจ การผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ซึ่งสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจหรือคุณค่าทางสังคม เนื่องจากความสำเร็จของการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในหลายๆ ประเทศทั่วโลก ทำให้เส้นแบ่งระหว่างอุตสาหกรรมสร้างสรรค์กับอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่ผลิตสินค้าและบริการ หรือที่เรียกรวมกันว่าภาคเศรษฐกิจจริง (Real Sector) กลายเป็นเส้นบางๆ ประกอบกับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวิทยาการที่ทันสมัย ทำให้อุตสาหกรรมสร้างสรรค์เข้าไปมีส่วนในการเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ของภาคการผลิตและภาคบริการอื่นๆ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับภาคสร้างสรรค์ (Creative Sector) หรือสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม (Cultural Assets) เลยก็ตาม เช่น การเปลี่ยนการเกษตรแบบดั้งเดิมให้กลายเป็น การเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) ด้วยการนำความคิดสร้างสรรค์และเทคโนโลยี ไปพัฒนากระบวนการผลิต ลดต้นทุน และเพิ่มมูลค่าผลผลิต เป็นต้น ซึ่งในหลายประเทศให้ความสำคัญ และออกนโยบายที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์กับภาคอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น นโยบายที่สนับสนุนให้เกิดการเชื่อมโยงเข้าหากันหรือ Crossover ระหว่างนั้กออกแบบกับธุรกิจอื่นๆ ของเนเธอร์แลนด์ เป็นต้น

ในปัจจุบันประเทศไทยได้มีหน่วยงานใหม่เกิดขึ้นภายใต้ชื่อ “สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน)” หรือ Creative Economy Agency (CEA) ทำหน้าที่ในการช่วยในการสนับสนุน ขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ผ่านการสนับสนุนต่างๆ สร้างพื้นที่ในการออกแบบที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์และเริ่มต้นธุรกิจ ซึ่งในปัจจุบันมีสื่อ และสินค้าในประเทศที่ได้รับแรงขับเคลื่อนและสนับสนุนจากแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้ เราเห็นมากมาย ตัวอย่างเช่น ละครเรื่อง “บุพเพสันนิวาส” ที่เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดประเพณีวิถีชีวิตอันงดงามของคนไทยในสมัยโบราณ ถ่ายทอดวัฒนธรรมการแต่งกาย อาหาร ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้ชมได้รับแรงจูงใจให้อยากแต่งกาย หรือ ลิ้มรสอาหารอย่างในละคร หรือการเพิ่มมูลค่าผ้าขาวม้า จากการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการดัดแปลงให้เข้ากับบริบทและวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่มากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed-method Research) โดยใช้ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นหลักในการศึกษาปัจจัยของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลกระทบต่อส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด และ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการ ยืนยันรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูล

สำคัญได้แสดงความเห็นโดยอิสระภายใต้กรอบแนวคิดการวิจัยที่ได้วางไว้ เพื่อให้ได้ความเห็นจากกลุ่มตัวอย่างครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษา

ประชากรในการวิจัยนี้ประกอบด้วยนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวที่มาจากท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ผู้ประกอบการธุรกิจย่านทางวัด ผู้นำชุมชน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วยนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวที่มาจากท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ผู้ประกอบการธุรกิจย่านทางวัด ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์สำหรับการเลือกตัวอย่างที่ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนด้วยสูตรของคอคแรน (Cochran, 1977 อ้างใน อังคนิธิ เอกะกุล, 2543) โดยมีความคลาดเคลื่อน 5% จึงได้ขนาดตัวอย่าง 384.16 ตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างในงานวิจัยนี้เท่ากับ 385 ตัวอย่าง

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกประกอบด้วยผู้นำชุมชน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในการวิจัยนี้ เพื่อยืนยันความสอดคล้องของวิธีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล จึงกำหนดขนาดการสุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบเจาะจง หลังจากพิจารณาแล้ว Dwyer และคณะ (2012) ระบุว่าขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมของการสัมภาษณ์เชิงลึกอยู่ระหว่าง 12 ถึง 17 คน ผู้วิจัยพิจารณาแล้วกำหนดตัวอย่างจำนวน 17 คน สุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling Method) ประกอบด้วย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion Criteria) ประกอบด้วย (1) มีความรู้ในการท่องเที่ยวชุมชน และ (2) ยินยอมในการให้ข้อมูล และเกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria) ได้แก่ การไม่ยินยอมให้ข้อมูล

เครื่องมือวิจัยสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมีโครงสร้าง (Structured Questionnaire) ซึ่งสร้างจากกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อตอบคำถามวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัย

เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยสร้างแบบสัมภาษณ์จากกรอบแนวคิดการวิจัย

โดยเครื่องมือวิจัยทั้ง 2 นี้ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ด้วยวิธีการ IOC (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยในเบื้องต้นผู้วิจัยได้นำเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้นมาเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient; α)

ผู้วิจัยจะเป็นผู้รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างแล้วนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์หาค่าสถิติต่าง ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยทำการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodology Triangulation) ร่วมด้วย และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจย่านทรงวาด

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.2 มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.1 มีการศึกษาระดับปวส./ อนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 38.4 มีสถานะสมรส คิดเป็นร้อยละ 52.2 มีรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20,000 คิดเป็นร้อยละ 38.2

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลความคิดเห็นต่อด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจย่านทรงวาด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจย่านทรงวาด		ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	อันดับ
1	ด้านอัตลักษณ์ของพื้นที่	4.3130	.534	มากที่สุด	2
2	ด้านความสมดุลระหว่างความต้องการของนักท่องเที่ยวและผลประโยชน์ของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว	4.2383	0.535	มากที่สุด	5
3	ด้านการสร้างสรรคกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว	4.3234	0.460	มากที่สุด	1
4	ด้านการบูรณาการการทำงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	4.3039	0.465	มากที่สุด	3
5	ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	4.2831	0.403	มากที่สุด	4
รวม		4.2923	.551	มากที่สุด	

2) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด		ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	อันดับ
1	กิจกรรมการท่องเที่ยว	4.2344	.471	มาก	2
2	ระยะเวลาในการท่องเที่ยว	4.0900	.584	มาก	4
3	องค์ความรู้ในการท่องเที่ยว	4.2364	.468	มาก	1
4	ความพึงพอใจในรูปแบบการท่องเที่ยว	4.2173	.571	มาก	3
รวม		4.1945	.488	มาก	

ผลของการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 อัตลักษณ์ของพื้นที่ ส่งผลต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ ส่งผลต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาดแยกออกตามประเภท

อัตลักษณ์ของพื้นที่	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	.524	.160		25.35	.000
X ₁₁ เส้นทางท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์ของชาวจีนย่านทรงวาด	.730	.61	.421	1.20	.02*
X ₁₂ สถานประกอบการในย่านทรงวาดตกแต่งด้วยวัฒนธรรมของชาวทรงวาด	.118	.68	.762	1.73	.04*
X ₁₃ ชุมชนย่านทรงวาดมีการรักษาวัฒนธรรม ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม และวิถีชีวิต	.451	.62	.831	3.71	.05*
R ² =.553, Adjusted R ² =.527 F=59.2 Sig=.04 4					

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า พบว่าอัตลักษณ์ของพื้นที่ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด ได้ 55.3 % ($R^2=.553$, Sig. =.04) จึงยอมรับสมมติฐานด้านอัตลักษณ์ของพื้นที่ ส่งผลต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาดประกอบด้วย ชุมชนย่านทรงวาดมีการรักษาวัฒนธรรม ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม และวิถีชีวิต ($\beta=.831$, Sig.=.05) สถานประกอบการในย่านทรงวาดตกแต่งด้วยวัฒนธรรมของชาวทรงวาด ($\beta=.762$, Sig.=.04) และ เส้นทางท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์ของชาวจีนย่านทรงวาด ($\beta=.421$, Sig.=.02) และที่ระดับนัยยะสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 2 ความสมดุลระหว่างความต้องการของนักท่องเที่ยวและผลประโยชน์ของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด

ทดสอบโดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นความสมดุลระหว่างความต้องการของนักท่องเที่ยวและผลประโยชน์ของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด

ความสมดุลระหว่างความต้องการของนักท่องเที่ยวและผลประโยชน์ของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	.408	.355		26.39	.000
X ₂₁ ผู้ประกอบการร่วมกันรักษาสีเสื้อของชุมชน	.830	.61	.351	3.02	.03*

X ₂₂ ผู้ประกอบการร่วมกันรักษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน	.348	.62	.632	5.48	.04*
X ₂₃ ผู้ประกอบการขอความร่วมมือนักท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามระเบียบของชุมชน	.491	.66	.117	10.08	.01*
R ² =.612, Adjusted R ² =.587 F=36.49 Sig.=.03					

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ความสมดุลระหว่างความต้องการของนักท่องเที่ยวและผลประโยชน์ของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาดได้ร้อยละ 61.2 (R²=.612, Sig.=.03) จึงยอมรับสมมติฐานด้านความสมดุลระหว่างความต้องการของนักท่องเที่ยวและผลประโยชน์ของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาดประกอบด้วยผู้ประกอบการร่วมกันรักษาสีแก๊วล้อมของชุมชน (β =.632, Sig.=.04) และผู้ประกอบการร่วมกันรักษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน (β =.351, Sig.=.03) และผู้ประกอบการขอความร่วมมือนักท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามระเบียบของชุมชน (β = .117, Sig.=.01) ที่ระดับนัยยะสำคัญทางสถิติ 0.05 และ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 3 การสร้างสรรคกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด

ทดสอบโดยใช้สถิติวิเคราะห์การวิเคราะห์แบบการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นการสร้างสรรคกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด

การสร้างสรรคกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	4.199	.183		22.94	.000
X ₃₁ กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่มีอัตลักษณ์ของชาวทรงวาด ที่แตกต่างจากแหล่งชุมชนอื่น	.280	.54	.551	5.25	.05*
X ₃₂ กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตของชาวทรงวาด	.448	.64	.732	6.94	.05*
X ₃₃ กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ใช้นวัตกรรมบริการและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์มาสร้างเป็นอัตลักษณ์สำหรับชาวทรงวาด	.811	.48	.147	1.67	.05*
R ² =.631, Adjusted R ² =.612 F=37.5 Sig.=.03					

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า การสร้างสรรค์กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด ร้อยละ 63.1 ($R^2=.631$, Sig. =.03) จึงยอมรับสมมติฐานการสร้างสรรค์กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวส่งผลต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด ประกอบด้วย กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตของชาวทรงวาด ($\beta=.732$, Sig.=.05) กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่มีอัตลักษณ์ของชาวทรงวาด ที่แตกต่างจากแหล่งชุมชนอื่น ($\beta=.551$, Sig.=.05) และกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ใช้วัตรกรรมการบริการและวัตรกรรมผลิตภัณฑ์มาสร้างเป็นอัตลักษณ์สำหรับชาวทรงวาด ($\beta=.147$, Sig. =.05) ที่ระดับนัยยะสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 4 การบูรณาการการทำงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบูรณาการการทำงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด

การบูรณาการการทำงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	4.284	.179		23.99	.000
X ₄₁ ชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบูรณาการกันในการสร้างเส้นทางท่องเที่ยว	.632	.58	.801	10.99	.05*
X ₄₂ ชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบูรณาการกันในการรักษาสีแกวล์้อม	.334	.52	.574	6.34	.05*
X ₄₃ ชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบูรณาการกันในการรักษาเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิม	.551	.61	.911	9.05	.05*
R ² =.334, Adjusted R ² =.312 F=13.5 Sig.=.01					

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า การบูรณาการการทำงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาดได้ ร้อยละ 33.4 ($R^2=.334$, Sig.=.01) จึงยอมรับสมมติฐานการบูรณาการการทำงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาดประกอบด้วย ชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบูรณาการกันในการรักษาเอกลักษณ์ อัตลักษณ์และวิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิม ($\beta=.911$, Sig.=.05) การชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบูรณาการกันในการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวชุมชน ($\beta=.801$,

Sig.=.05) ชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบูรณาการกันในการรักษาสิ่งแวดล้อม (β =.574, Sig.=.05) ที่ระดับนัยยะสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 5 การมีส่วนร่วมของชุมชน กับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน กับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาดแยกออกตามประเภท

การมีส่วนร่วมของชุมชน	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	3.686	.206		17.93	.000
X ₅₁ ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนเส้นทางและรูปแบบการท่องเที่ยว	.163	.47	.254	3.36	.05*
X ₅₂ ชุมชนมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวในรูปแบบของการทำธุรกิจ การเป็นมัคคุเทศก์ หรือให้บริการรับส่ง	.254	.47	.435	5.36	.05*
X ₅₃ ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ย่านทรงวาด	.841	.58	1.463	1.46	.05*
R ² =.386, Adjusted R ² =.367 F=3.42 Sig.=.05					

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาดแยก ร้อยละ 38.6 (R²=.386, Sig.=.05) จึงยอมรับสมมติฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนส่งผลต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาดแยก ประกอบด้วย ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ย่านทรงวาด (β =1.463, Sig.=.05) ชุมชนมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวในรูปแบบของการทำธุรกิจ การเป็นมัคคุเทศก์ หรือให้บริการรับส่ง (β =.435, Sig.=.05) ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนเส้นทางและรูปแบบการท่องเที่ยว (β =.254, Sig.=.05) ที่ระดับนัยยะสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการสร้างสรรค์กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว ด้านอัตลักษณ์ของพื้นที่ด้านการบูรณาการการทำงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านความสมดุลระหว่างความต้องการของนักท่องเที่ยวและผลประโยชน์ของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว

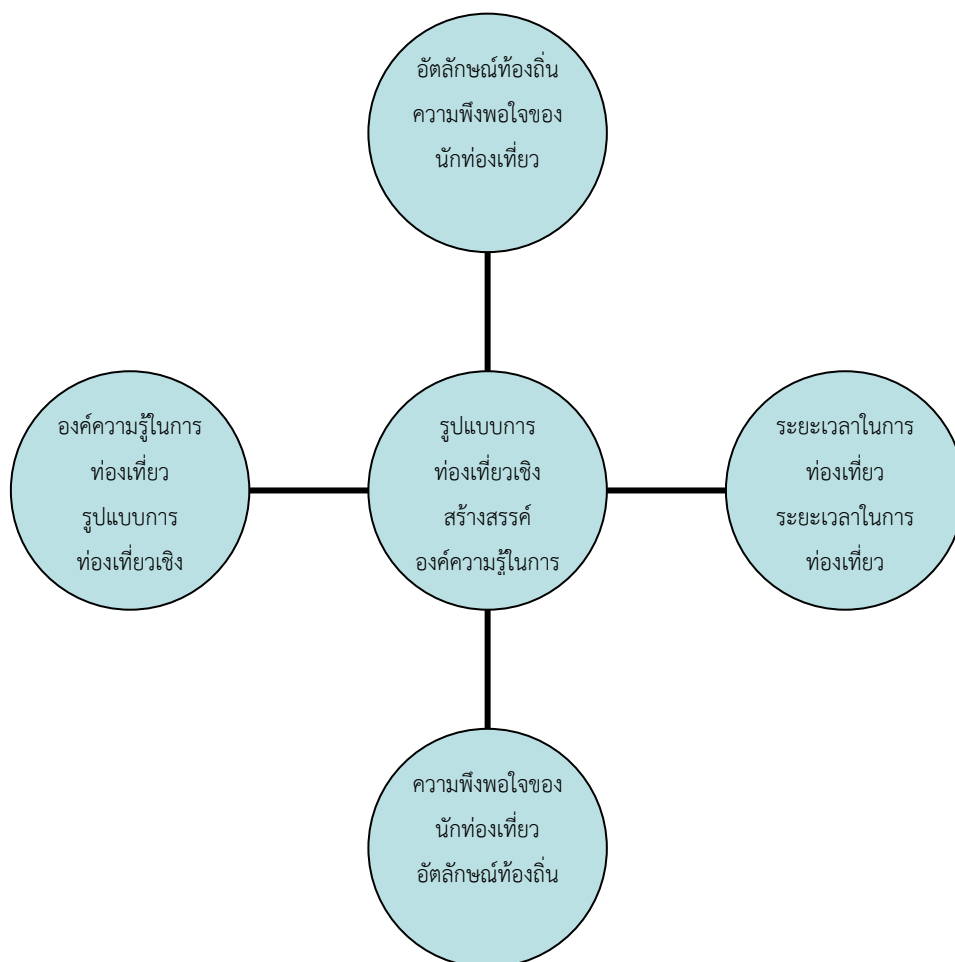
ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนัสสินี บุญมีศรีสง่า กอบกาญจน์ ศักดิ์ประเสริฐ ภาวิณี สะอาดศรี และวนชัย อุทินทุ (2556) ทำการวิจัยแนวทางการพัฒนาถนนคนเดิน ตลาด 200 ปี ปรามบุรี ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของชุมชนส่งผลทางบวกต่อการพัฒนาถนนคนเดินปรามบุรี ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิชิตาติ สุนทรสมัย และปิยะพร ธรรมชาติ (2561) ได้ศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรีเพื่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน อย่างยั่งยืน ผลการศึกษาวิจัย พบว่า ศักยภาพของชุมชน การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุน จากองค์กรภาครัฐและเอกชนโดยทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนเริ่มตั้งแต่ต้นน้ำ ไปจนถึงปลายน้ำ ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้มแข็งด้านเครือข่าย และทำให้เกิดศักยภาพด้านการท่องเที่ยวชุมชนรวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายของธุรกิจชุมชน อันนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ต่อไป รวมถึงงานวิจัยของณัฐกานต์ รุ่งเรือง (2559) ทำการศึกษาเรื่ององค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดย ชุมชนที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และภู่องคำ ต่าบลแก่งเค็ง อำเภอกุดข้าวปุ้น อุบลราชธานี ผลวิจัย พบว่า อัตลักษณ์ ณ์ ของชุมชน การบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติชุมชน การจัดการท่องเที่ยว และ การเป็น ชุมชนที่มีเอกภาพแบบพอเพียง มีความสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ เป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาดประกอบด้วยอัตลักษณ์ท้องถิ่น ระยะเวลาในการท่องเที่ยว องค์ความรู้ในการท่องเที่ยว ความพึงพอใจในรูปแบบการท่องเที่ยว สอดคล้องกับการวิจัยของ ศศิภาณุ พลายุภูมิ (2564) ศึกษาเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่ภาคกลางอย่างยั่งยืน พบว่า การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนจะมุ่งเน้นไปที่ 1) การสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 2) การบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลง 3) การจัดการเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องของ เศรษฐกิจ มนุษย์ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม เศรษฐกิจ ทุนทางกายภาพ ทุนการเงิน และ 4) การจัดการด้านประชาสัมพันธ์ และงานวิจัยของวรวิมล ตติยานนท์ (2562) ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วม: กรณีศึกษา ชุมชนบ้านหนองโสน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองโสน เป็นการจัดการพัฒนาที่ชาวชุมชนต่างยอมรับและสมัครใจมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาร่วมกันในทุกขั้นตอนเป็นอย่างดีโดยชุมชนให้ความสำคัญในองค์ประกอบของการท่องเที่ยวชุมชนด้านองค์การมากที่สุด โดยการจัดตั้งกรรมการหมู่บ้านท่องเที่ยวหนองโสน ด้านการเรียนรู้ ชุมชนจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้การล่องหินทรายร่วมไปกับการท่องเที่ยวโดยเสนอขายจุดเด่นของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนที่แตกต่างในด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ในการออกแบบพิมพ์ล่องหินทรายที่ประณีต สวยงามและหลากหลายตรงตามความต้องการผู้ซื้อและในด้านการจัดการชาวชุมชนร่วมกันเป็นเจ้าบ้านที่ดีมีการออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวชุมชนที่หลากหลาย ทำให้ผู้มาเยือนสามารถรับรู้ และเข้าใจในวิถีชีวิตของชุมชนในชุมชนที่ชาวชุมชนต่างมีรายได้จากอาชีพการล่องหินทราย ได้อย่างลึกซึ้งเป็นอย่างดี และPongsakornrungsilp (2014) ทำการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาบ้านโคกไคร จังหวัดพังงา พบว่า ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว กระบวนการคิดแบบ

ยั่งยืน ในด้านมีจิตสำนึกที่ดีในการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและความยั่งยืน ของทรัพยากร การท่องเที่ยวมากกว่าการมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมและขับเคลื่อนการเติบโตอย่างยั่งยืนของ ชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านการสร้างสรรค์กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว ด้านอัตลักษณ์ของพื้นที่ ด้านการบูรณาการการทำงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านความสมดุลระหว่างความต้องการของนักท่องเที่ยวและผลประโยชน์ของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ในด้านรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในย่านทรงวาด ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์องค์ความรู้ในการท่องเที่ยว

Reference

- Allen, L. A. (1958). *Management and organization*. New York: Prentice Hall.
- Arnstien, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216–224.
- Apinya, K. (2001). *Participatory administration model in effective organizations at the faculty level of higher education institutions* [Master's thesis]. Chulalongkorn University.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1981). *Rural development participation: Concept and measure for project design, implementation and evaluation*. New York: Cornell University Press.
- Department of Tourism. (2023). *Strategic tourism development plan (2018–2021)*. Bangkok: VIP Copy Print.
- Hong, L. P., Ngo, H. T., & Pham, L. T. (2021). Community-based tourism: Opportunities and challenges – A case study in Thanh Ha pottery village, Hoi An City, Vietnam. *Cogent Social Sciences*, 7(1). <https://doi.org/10.1080/23311886.2021.1923619>
- Huntington, S., & Nelson, S. (1975). *No easy choice: Political participation in developing countries*. New York: Harvard University Press.
- Kaufman, F. (1949). H.F. participation organized activities in selected Kentucky localities. *Agricultural Experiment Station Bulletins*, 4(2), 5–50.
- Maslow, A. H. (1954). *Motivation and personality*. New York: Harper & Row.
- Metkarunchit, M. (2010). *Participatory educational administration: Public, local administrative organizations and government* (2nd ed.). Bangkok: Book Point.
- Methawin, P., Suthatinee, N., & Suwichada, S. (2022). Guidelines for sustainable community-based tourism development: A case study of Tai Dam community, Na Pa Nad Village, Chiang Khan District, Loei Province. *Thai International Tourism Journal*, 18(1), 1–20.
- Nainet, K. (2022). *Guidelines for managing community-based tourism in Chiang Mai Province* [Master's thesis]. Maejo University.
- Natcha, T. (2022). People's participation and participation patterns affecting local development in municipalities of Nakhon Ratchasima Province. *Mahachulalongkornrajavidyalaya Journal*, 9(8), 395–420.
- Nirun, C. (2007). *Public participation in rural development*. Bangkok: Saksopa.
- Patama, S. (2015). *Direct political participation of the people in the legislative process*. Bangkok: King Prajadhipok's Institute.

- Reindrawati, D. Y. (2023). Challenges of community participation in tourism planning in developing countries. *Cogent Social Sciences*, 9 (1) .
<https://doi.org/10.1080/23311886.2022.2164240>
- Sanya, K. (2008). Success of community enterprises in four provinces along the Mekong River [Doctoral dissertation, Valaya Alongkorn Rajabhat University].
- Siri, C., & Jutharat, C. (2017). Evaluation of environmental impact assessment: A case study of Rayong Industrial Estate (Ban Khai), Rayong Province. *Journal of Management, Faculty of Management Sciences, Kasetsart University*, 1(1), 25–37.
- Somyos, N. (2002). *Administration*. Bangkok: Chanwit Center.
- Tanapon, J. (2018). Community-based tourism management for sustainable tourism: A case study of Chantaboon Waterfront Community, Chanthaburi Province [Master's thesis]. Bangkok University.
- Thanisara, K. (2019). Techniques and processes of POSDCoRB. *Journal of the Association for Educational Administration of Thailand*, 1(3), 15–30.
- Songwut, R. (2007). Community participation in educational management in the service area of Lomrad Wittaya School, Thoen District, Lampang [Master's thesis]. Chiang Mai University.
- Uthai, B. (1999). Research report on educational management approaches of schools based on school-based management. Bangkok: Office of the National Education Commission.
- United Nations. (1981). *Yearbook of international trade statistics*. New York: UN Press.
- Wanchai, W. (2010). Thais do not abandon each other: A manual for reconciliation in the public health service system. Khon Kaen: Siriphan Offset.
- William, E. (1976). Electoral participation in a low stimulus election. *Rural Development*, 4(1), 111–124.

